

การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน*

DEVELOPMENT OF ENTREPRENEURIAL LEADERSHIP INDICATORS FOR
PRIVATE VOCATIONAL EDUCATION ADMINISTRATORS

ศิริชัย เมืองโคตร*, ทรัพย์ศิริญ จันทรักษ์, นวพร วรณทอง

Sirichai Muangkhot*, Suphirun Jantarak, Nawaporn Wanthong

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon, Thailand

*Corresponding author E-mail: sirichaitom@gmail.com

*Tel: 085-879-5526

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) จัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษารายกรณีอาชีวศึกษาดีเด่น ระยะที่ 2 การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการโดยเก็บข้อมูลกับกลุ่ม ตัวอย่างซึ่งเป็น ผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2568 จำนวน 500 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิด มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.86 - 0.96 และค่าความเชื่อมั่น 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และ ระยะที่ 3 จัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ตรวจสอบความเหมาะสมของคู่มือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมของคู่มือ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความกล้าเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก และความคิดสร้างสรรค์ 2) โมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 102.35$, $df = 101$, $p\text{-value} = 0.44$, $GFI = 0.98$, $AGFI = 0.96$, $RMSEA = 0.005$) และ 3) คู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ตัวบ่งชี้, ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ, ผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

Abstract

This research aimed to 1) Examine the components of entrepreneurial leadership; 2) Investigate the goodness-of-fit of the developed structural model of entrepreneurial leadership indicators with empirical data; and 3) Develop a manual for the utilization of entrepreneurial leadership indicators for private vocational education administrators. A mixed-methods research design was employed and conducted in three phases. Phase I involved examining the components of entrepreneurial leadership through the synthesis of relevant documents and research, interviews with experts, and a case study of an outstanding vocational education institution. Phase II examined the goodness-of-fit of the structural model of entrepreneurial leadership indicators with empirical data. Data were collected from 500 private vocational education administrators in the 2025 academic year, selected through multistage random sampling. The research instrument was a five-point rating scale questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) of 1.00, discrimination indices ranging from 0.86 to 0.96, and a reliability coefficient of 0.99. Data were analyzed using statistical software. Phase III involved developing a manual for the utilization of entrepreneurial leadership indicators for private vocational education administrators. The appropriateness of the manual was evaluated by five experts using a five-point rating scale questionnaire, and the data were analyzed using mean and standard deviation. The findings can be summarized as follows: 1) entrepreneurial leadership consisted of five major components: vision, risk-taking, innovation, proactiveness, and creativity; 2) the developed structural model of entrepreneurial leadership indicators for private vocational education administrators was consistent with the empirical data (Chi-square = 102.35, df = 101, p-value = 0.44, GFI = 0.98, AGFI = 0.96, RMSEA = 0.005); and 3) the manual for the utilization of entrepreneurial leadership indicators for private vocational education administrators was rated at the highest level of appropriateness.

Keywords: Indicators, Entrepreneurial Leadership, Private Vocational Education Administrators

บทนำ

สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนเป็นกลไกสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีพระดับกลางและระดับสูง เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและภาคอุตสาหกรรมของประเทศ อย่างไรก็ตาม บริบทการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ ระบบอัตโนมัติ และเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ซึ่งส่งผลให้ลักษณะงานและสมรรถนะของแรงงานเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนยังประสบปัญหาด้านภาพลักษณ์ งบประมาณ ทรัพยากร ครูผู้สอน หลักสูตรที่ปรับตัวล่าช้า และความร่วมมือกับสถานประกอบการที่ยังไม่เป็นระบบ ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษากับความต้องการของตลาดแรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566)

นอกจากปัญหาด้านโครงสร้างและทรัพยากรแล้ว ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการบริหารที่มุ่งดำเนินงานตามระบบและระเบียบเพียงอย่างเดียวไปสู่การบริหารที่สามารถมองเห็นโอกาสจากการเปลี่ยนแปลง คาดการณ์แนวโน้มในอนาคต ตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน กล้าริเริ่มสิ่งใหม่ และขับเคลื่อนองค์กรเชิงรุก อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารบางส่วนยังมีข้อจำกัดด้านการบูรณาการภาวะผู้นำเข้ากับความสามารถเชิงผู้ประกอบการ ทั้งในด้านการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงธุรกิจ การบริหารความเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม การแสวงหาโอกาสใหม่ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาอาจไม่สามารถตอบสนองต่อการแข่งขันและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้อย่างทันทั่วทั้งที่ (Esmer, Y. & Dayi, F., 2016) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษาเอกชนมีอาจดำเนินการได้ด้วยการปรับหลักสูตรหรือเพิ่มทรัพยากรเพียงด้านเดียว หากแต่ต้องอาศัยผู้บริหารที่สามารถบูรณาการภาวะผู้นำเข้ากับความสามารถเชิงผู้ประกอบการ โดยมีความสามารถในการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ มองเห็นและสร้างโอกาสจากการเปลี่ยนแปลง กล้าตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยง สร้างและประยุกต์ใช้นวัตกรรม ทำงานเชิงรุก ตลอดจนเชื่อมโยงเครือข่ายกับภาคอุตสาหกรรม ผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว สามารถปรับตัวและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Esmer, Y. & Dayi, F., 2016); (ฮัมดี คอเด๊ะ และเอกรินทร์ สังข์ทอง, 2564)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีงานวิจัยที่กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ แต่ยังขาดตัวบ่งชี้ที่ได้รับการพัฒนาและตรวจสอบเชิงประจักษ์ในบริบทของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนโดยเฉพาะ การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนจึงมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถใช้เป็นกรอบมาตรฐานในการคัดเลือก ประเมิน และพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ภาคอุตสาหกรรม และตลาดแรงงานยุคใหม่ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือเชิงวิชาการที่ช่วยกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้มีวิสัยทัศน์ ความกล้าเสี่ยง ความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการบริหารสถานศึกษาให้เกิดผลลัพธ์เชิงคุณภาพ นอกจากนี้ ตัวบ่งชี้ที่มีความชัดเจนและผ่านการตรวจสอบทางวิชาการจะช่วยให้การประเมินและพัฒนาผู้บริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดมาตรฐานในการบริหารจัดการสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน และสามารถสะท้อนระดับความสำเร็จของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการได้อย่างเป็นรูปธรรมและน่าเชื่อถือ

ดังนั้น การวิจัยเรื่องการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน จึงมีคุณค่าเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ โดยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม จัดทำคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ และกำหนดทิศทางการพัฒนาผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนอย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา การสร้างความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม การพัฒนากำลังคนที่มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของประเทศ และการเสริมสร้างความยั่งยืนของอาชีวศึกษาเอกชนในยุคเศรษฐกิจและสังคมฐานนวัตกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อพัฒนาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

1. การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนโดยการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงวิทยานิพนธ์ บทความวิจัย และรายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ และภาวะผู้นำในสถานศึกษา โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) ช่วงเวลาเผยแพร่ไม่เกิน 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2558 - 2567) เพื่อให้ข้อมูลมีความทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) ความกล้าเสี่ยง 3) การทำงานเชิงรุก 4) การสร้างนวัตกรรม และ 5) ความคิดสร้างสรรค์ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้อ่านวิเคราะห์ และสกัดข้อมูลสำคัญจากเอกสารที่ผ่านการคัดเลือก โดยเน้นการระบุองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้พฤติกรรม ของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ จากนั้นนำมาจัดหมวดหมู่และสังเคราะห์เป็นประเด็นร่วมเพื่อเปรียบเทียบและหาความสอดคล้องกันระหว่างงานวิจัยต่าง ๆ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการ Content Analysis โดยจัดระเบียบข้อมูลจากการทบทวนเอกสาร แยกหมวดหมู่ตามองค์ประกอบที่ปรากฏซ้ำหรือตรงกัน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การยืนยันองค์ประกอบโดยอ้างอิง “ความถี่” ของการปรากฏในเอกสาร หากองค์ประกอบใดปรากฏมากกว่าร้อยละ 50 ของแหล่งข้อมูลทั้งหมด จึงถูกพิจารณาเป็นองค์ประกอบที่คัดเลือกเข้าสู่กรอบแนวคิดการวิจัย

2. การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาดีเด่น เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คนและศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาดีเด่น เกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน โดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ประกอบมาพิจารณา ตัวแปรที่ศึกษา คือ การยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

2.1 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) นักวิชาการ ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษา ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ จำนวน 2 คน โดยการคัดเลือกพิจารณาจากผลงานทางวิชาการ ประสบการณ์

ด้านการวิจัย 2) นักปฏิบัติการ ได้แก่ ผู้บริหารอาชีวศึกษา ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่มีประสบการณ์การบริหารไม่น้อยกว่า 10 มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท จำนวน 3 คน การคัดเลือกพิจารณาจากประสบการณ์จริงในการบริหารสถานศึกษา ความเข้าใจบริบทอาชีวศึกษาเอกชน

2.2 ศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาดีเด่น จำนวน 1 สถาบัน โดยการใช้แบบเจาะจง (Purposive Selection) ตามเกณฑ์ ได้แก่ 1) มีผลการบริหารจัดการและการประกันคุณภาพอยู่ในระดับดีขึ้นไป 2) มีผลงานด้านคุณภาพผู้เรียนเป็นที่ประจักษ์ 3) มีการบริหารที่สะท้อนคุณลักษณะเชิงผู้ประกอบการ และ 4) มีความร่วมมือกับสถานประกอบการอย่างเป็นรูปธรรม ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน รองผู้บริหาร 2 คน และครู 4 คน รวม 7 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งมีประเด็นหลักในการสัมภาษณ์ ครอบคลุมเนื้อหา ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ความกล้าเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก และความคิดสร้างสรรค์

2.4 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ คือ ผู้วิจัยร่างแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนและนำร่างแบบสัมภาษณ์เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมของการใช้ภาษาและความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์

2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยนำแบบสัมภาษณ์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน และศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาดีเด่น 7 คน โดยมีการนัดหมายล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 5 วัน ใช้เวลาสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 30 นาทีต่อ 1 คน แล้วนำผลการสัมภาษณ์มารวบรวมอย่างเป็นระบบ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาดีเด่น เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน โดยนำมาจัดเรียงหมวดหมู่เรียงลำดับตามกรอบคิดของการวิจัย โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

1. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. กลุ่มเป้าหมาย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และผู้จัดการวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2568 สถาบันละ 4 คน ใน 20 จังหวัด จำนวน 800 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และผู้จัดการวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 500 คน จาก 125 สถาบัน โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ดังนี้ 1) สุ่มจังหวัดจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 20 จังหวัด ในสัดส่วนร้อยละ 60 ได้ 12 จังหวัด 2) จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนใน 12 จังหวัด

จำนวน 167 สถาบัน สุ่มในสัดส่วนร้อยละ 75 ได้ 125 สถาบัน และ 3) เลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงจากแต่ละสถาบัน ประกอบด้วย ผู้รับใบอนุญาต ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และผู้จัดการ สถาบันละ 4 คน รวมทั้งสิ้น 500 คน การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสูง คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) Comrey, A. L. & Lee, H. B. เสนอว่า ถ้าใช้เกณฑ์ 500 คนขึ้นไปถือว่าดีมาก จะช่วยให้ผลการวิเคราะห์มีความเสถียรและเชื่อถือได้สูง โดยเฉพาะเมื่อโมเดลมีตัวแปรจำนวนมาก (Comrey, A. L. & Lee, H. B., 1992)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ระดับการศึกษาและประสบการณ์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามรูปแบบ ของ Likert's Scale ซึ่งมีรายละเอียดอันดับคะแนนที่ให้ความหมาย คือ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.51 - 5.00 หมายถึง ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสม ปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมน้อยที่สุด

4. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ได้จากรอบแนวคิดการวิจัยมาร่างแบบสอบถามเพื่อใช้ สอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แล้วนำเสนอที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ ความครอบคลุม องค์ประกอบของตัวบ่งชี้ ความถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษา ความเรียบร้อยและนำเสนอแนะที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไข

4.2 นำร่างแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 แสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่มุ่งวัด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูและผู้บริหารที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม (r) พบว่า ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.86 - 0.96 ซึ่งทุกข้อมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 0.30 แสดงว่าแบบสอบถามมีอำนาจจำแนกดี และการหาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) มีค่าเท่ากับ 0.99 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.70 ถือว่าผ่านเกณฑ์ทุกข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีหนังสือขอความร่วมมือในการ เก็บข้อมูล เพื่อทำวิทยานิพนธ์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการ สถาบันอาชีวศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่ ที่ทำการวิจัยเพื่อใช้ในการ ตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม และหนังสือขอความร่วมมือเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยทางไปรษณีย์ จำนวน 500 ฉบับ พร้อมทั้งระบุเวลาให้ผู้ตอบ ส่งแบบสอบถาม คืนภายใน 1 สัปดาห์ เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามตอบเรียบร้อยแล้ว ให้ส่งแบบสอบถามมายังผู้วิจัย ตามที่อยู่ซึ่งได้พิมพ์ติดไว้ที่แบบสอบถาม นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปเพื่อหา ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้ทราบลักษณะภูมิหลัง ของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

6.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหาร อาชีวศึกษาเอกชน โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน ค่าตั้งแต่ -1 ถึง 1 ค่าลบแสดงความสัมพันธ์ ทางลบหรือทางตรงกันข้าม ค่าบวกแสดงความสัมพันธ์ทางบวกหรือทางเดียวกัน

6.4 ค่าสถิติทดสอบเพื่อพิจารณาว่าข้อมูลชุดนี้เหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์ องค์ประกอบหรือไม่ คือ ค่า KMO and Barlett's Test จะได้ค่าสถิติทดสอบ 2 ค่า คือ ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (KMO) มีค่าระหว่าง 0 - 1 ค่าจะเท่ากับ 1 เมื่อตัวแปรแต่ละตัวสามารถทำนายได้ด้วยตัวแปรอื่น โดย ปราศจาก ความคลาดเคลื่อน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

6.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) เพื่อทดสอบความสอดคล้อง กลมกลืนของโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบและกำหนด น้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยจากการวิเคราะห์ ข้อมูลจากแบบสอบถาม เพื่อหาน้ำหนักตัวแปรย่อยที่ใช้ในการสร้างตัวบ่งชี้ และทำการตรวจสอบ ความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลการวิจัยที่เป็นโมเดลเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยันอันดับที่สองกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ระยะที่ 3 พัฒนาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

1. ตัวแปรที่ศึกษา คือ การประเมินความเหมาะสมของคู่มือภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหาร อาชีวศึกษาเอกชน

2 กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มเป้าหมายในการประเมินความเหมาะสมของคู่มือ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) นักวิชาการ จำนวน 2 คน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี มีวุฒิปริญญาเอกหรือมีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่าผู้ช่วย ศาสตราจารย์ และ 2) ผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน จำนวน 3 คน ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการบริหารไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาเอก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยยึดตามแนวคิดการสร้างมาตรวัดของ Likert โดยกำหนดระดับคะแนนเรียงลำดับจาก มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งเอื้อต่อการวิเคราะห์ข้อมูลและการสรุปผลเชิงวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน โดยนำแบบสอบถามไปมอบให้ผู้ตอบแบบสอบถามด้วยตนเองและนำแบบประเมินที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นนำค่าเฉลี่ยไปแปลความหมายโดยเทียบกับเกณฑ์การประเมินค่ามาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป หรือมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้ 4.51 - 5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51 - 4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2.51 - 3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ ปานกลาง 1.51 - 2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย 1.00 - 1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ น้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

6. สถิติที่ใช้ ผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อแสดงระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและศึกษาศาสน์อาชีวศึกษาเอกชนดีเด่นเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน โดยนำแนวคิดและสาระสำคัญที่มีความสอดคล้องกันมาจัดกลุ่มและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อสรุปเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ จากนั้นจึงกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกองค์ประกอบที่ปรากฏความถี่ตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไป ผลการสังเคราะห์พบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) ความกล้าเสี่ยง 3) การสร้างนวัตกรรม 4) การทำงานเชิงรุก และ 5) ความคิดสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้จัดลำดับองค์ประกอบตามผลการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาศาสน์อาชีวศึกษาเอกชนดีเด่นเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับสูงกว่าภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนเป็นคุณลักษณะที่สะท้อนความสามารถในการขับเคลื่อนองค์กรให้สามารถปรับตัวและแข่งขันได้ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และความต้องการของตลาดแรงงาน โดยประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความกล้าเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก และความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับด้านวิสัยทัศน์มากที่สุด

เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานในการกำหนดทิศทาง เป้าหมาย และการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของสถานศึกษา รองลงมา คือ ความกล้าเสี่ยงและการสร้างนวัตกรรม ซึ่งสะท้อนความสามารถของผู้บริหารในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การแสวงหาโอกาสใหม่ และการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่การทำงานเชิงรุกเป็นกลไกสำคัญในการคาดการณ์ปัญหา การวางแผนล่วงหน้า และการขับเคลื่อนองค์กรอย่างต่อเนื่อง ส่วนความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นรากฐานของการพัฒนานวัตกรรมและการออกแบบแนวทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มีความเชื่อมโยงและเกื้อหนุนซึ่งกันและกันในการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ อันนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

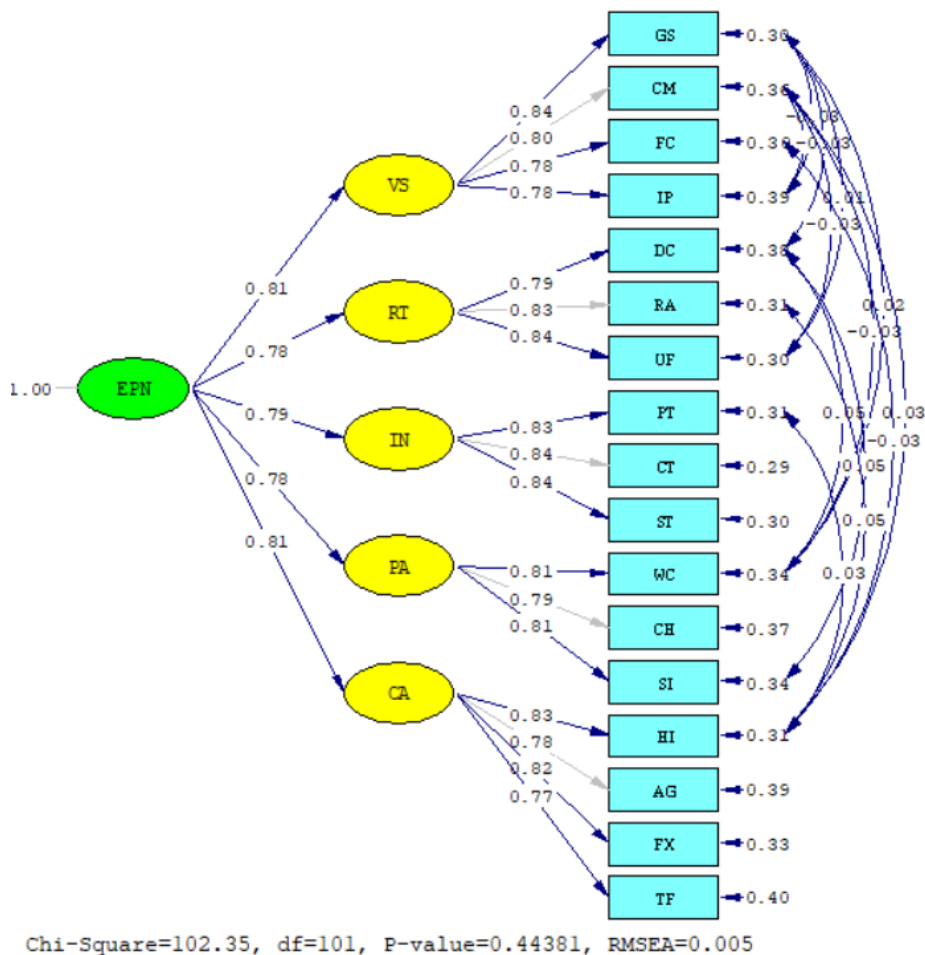
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อพัฒนาโครงสร้างตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการตรวจสอบความสอดคล้องเชิงโครงสร้างของโมเดลภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) ซึ่งเป็นเทคนิคทางสถิติที่ใช้ยืนยันความถูกต้องของโครงสร้างเชิงทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและการศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาดีเด่น โดยโมเดลที่นำมาทดสอบเป็นโมเดลเชิงลำดับชั้น ประกอบด้วยองค์ประกอบแฝงระดับสูงสุด 1 ตัว คือ ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ (EPN) ซึ่งถูกอธิบายผ่านองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วิสัยทัศน์ (VS) ความกล้าเสี่ยง (RT) การสร้างนวัตกรรม (IN) การทำงานเชิงรุก (PA) และความคิดสร้างสรรค์ (CA) และแต่ละองค์ประกอบหลัก ยังประกอบด้วย องค์ประกอบย่อยรวมทั้งสิ้น 17 องค์ประกอบของโมเดลภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน ซึ่งเป็นโมเดลเชิงโครงสร้างแบบลำดับชั้น (Higher-order CFA) ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 17 องค์ประกอบ (GS, CM, FC, IP, DC, RA, UF, PT, CT, ST, WC, CH, SI, HI, AG, FX, TF) พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดีมาก

ผลการวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องของโมเดล พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในระดับดีมาก โดยพิจารณาจากค่าไคสแควร์ของโมเดล $\chi^2 = 104.77$ ที่องศาอิสระ $df = 101$ และมีค่า $p\text{-value} = 0.44381$ ซึ่งมากกว่า .05 แสดงว่าโครงสร้างโมเดลที่กำหนดขึ้นตามกรอบแนวคิดทางทฤษฎีไม่แตกต่างจากข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสามารถสรุปได้ว่าโมเดลมีความเหมาะสมในเชิงภาพรวมและมีความสอดคล้องกับข้อมูลจริงในระดับที่น่าเชื่อถือ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความคลาดเคลื่อนโดยประมาณ พบว่า ค่า RMSEA = 0.005 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ 0.05 อย่างชัดเจน สะท้อนว่าโมเดลมีความคลาดเคลื่อนโดยประมาณต่ำมากและถือว่าอยู่ในระดับดีมากตามเกณฑ์การประเมินโมเดลสมการโครงสร้าง สำหรับดัชนีความสอดคล้องเชิงสัมบูรณ์ (Absolute Fit) พบว่า ค่า GFI = 0.98 และ AGFI = 0.96 ซึ่งอยู่ในระดับสูง สะท้อนว่าโมเดลมีความพอดีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในภาพรวมเป็นอย่างดี ขณะเดียวกัน ดัชนีเชิง residual พบว่า ค่า RMR = 0.022 และ Standardized RMR = 0.022 ซึ่งมีค่าต่ำมาก แสดงว่าความแตกต่างระหว่างค่าที่สังเกตได้กับค่าที่คาดประมาณ

จากโมเดลมีขนาดเล็กมาก เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สนับสนุนว่าโมเดลมีความพอดีอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณา น้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ พบว่า ตัวบ่งชี้ทุกตัวมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกและอยู่ในระดับสูง โดยมีค่า ตั้งแต่ประมาณ 0.78 - 0.81 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ช่วง 0.31 - 0.59 สะท้อนว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวมีความเหมาะสม ในการอธิบายองค์ประกอบแฝงอย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุปในส่วนความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล ดัชนีทุกตัวชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า โมเดลที่ปรับ แล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ในระดับดีมากและผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการพิจารณาโมเดล CFA อย่างครบถ้วน พิจารณาจากค่า χ^2 , p-value, RMSEA และดัชนีความสอดคล้องประเภทต่าง ๆ ที่ล้วนผ่านเกณฑ์ มาตรฐานทางสถิติ สะท้อนถึงความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล และยืนยันว่าโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ครบคลุม และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิดเชิงโครงสร้างเพื่อการประเมินและ การพัฒนาผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนได้อย่างมีนัยสำคัญและมีความน่าเชื่อถือทางวิชาการ แสดงดังภาพประกอบ 1

ภาพที่ 1 โมเดลภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

ตอนที่ 3 ผลการประเมินคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน
 ผลการประเมินคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ความเหมาะสม
ส่วนที่ 1 โครงสร้าง				
1	คำนำ	4.80	0.45	มากที่สุด
2	สารบัญ	4.80	0.45	มากที่สุด
3	บัญชีภาพประกอบ	4.60	0.55	มากที่สุด
4	คำชี้แจง	4.60	0.55	มากที่สุด
5	หลักการ	4.60	0.55	มากที่สุด
6	วัตถุประสงค์	4.40	0.55	มาก
7	เนื้อหา	4.40	0.55	มาก
8	สื่อ วัสดุและอุปกรณ์	4.40	0.55	มาก
9	กระบวนการพัฒนา	4.60	0.55	มากที่สุด
10	มากที่สุด การวัดและประเมินผล	4.40	0.55	มาก
เฉลี่ย		4.56	0.41	มากที่สุด
ส่วนที่ 2 เนื้อหาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้				
1	วิสัยทัศน์	4.40	0.55	มาก
2	ความกล้าเสี่ยง	4.40	0.55	มาก
3	การสร้างนวัตกรรม	4.40	0.55	มาก
4	การทำงานเชิงรุก	4.20	0.45	มาก
5	ความคิดสร้างสรรค์	4.40	0.55	มาก
เฉลี่ย		4.36	0.40	มาก
ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์ของคู่มือ				
1	คำชี้แจง มีความชัดเจน ถูกต้อง	4.40	0.55	มาก
2	วัตถุประสงค์ของคู่มือสามารถนำไปใช้บรรลุเป้าหมายได้	4.20	0.45	มาก
3	ประโยชน์ของคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ มีความเหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.20	0.45	มาก
4	นิยาม เนื้อหาสาระถูกต้องตามหลักวิชาการ	4.40	0.55	มาก
5	แนวทางการนำตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การประเมินไปใช้ สามารถนำไปปฏิบัติได้	4.40	0.55	มาก
เฉลี่ย		4.32	0.42	มาก
รวมเฉลี่ย		4.42	0.40	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า โดยภาพรวมคู่มือมี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายส่วน สามารถอธิบาย ได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 โครงสร้างของคู่มือ ผลการประเมินด้านโครงสร้างของคู่มือ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า รายการที่ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด ได้แก่ คำนำ สารบัญ บัญชีภาพประกอบ คำชี้แจง หลักการ และกระบวนการพัฒนา โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.60 - 4.80 แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างของคู่มือมีความครบถ้วน เป็นระบบ และเรียงลำดับเนื้อหาได้อย่างเหมาะสม ส่วนรายการที่ได้รับการประเมินในระดับ มาก ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา สื่อ วัสดุและอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 สะท้อนให้เห็นว่า แม้จะอยู่ในระดับรองลงมา แต่ยังถือว่ามีความอยู่ในระดับสูงและเหมาะสมต่อการนำไปใช้งาน

ส่วนที่ 2 เนื้อหาคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินด้านเนื้อหาของคู่มือ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า รายการส่วนใหญ่ ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความกล้าเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ได้รับการประเมินในระดับ มาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 ขณะที่รายการการทำงานเชิงรุก มีค่าเฉลี่ย 4.20 ซึ่งยังคงอยู่ในระดับมากเช่นกัน ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า เนื้อหาของคู่มือมีความเหมาะสม ครบคลุมสาระสำคัญของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ส่วนที่ 3 วัตถุประสงค์ของคู่มือ ผลการประเมินด้านวัตถุประสงค์ของคู่มือ พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.42) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า รายการด้านความชัดเจนของคำชี้แจง นิยาม และโครงสร้างเนื้อหา รวมถึงแนวทางการนำตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินไปใช้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.40 ขณะที่รายการด้านความสามารถในการนำไปใช้บรรลุเป้าหมาย และประโยชน์ของคู่มือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 ซึ่งยังอยู่ในระดับมาก ผลการประเมินสะท้อนให้เห็นว่า วัตถุประสงค์ของคู่มือมีความชัดเจน สอดคล้องกับเนื้อหา และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติได้จริง

โดยสรุป ผลการประเมินคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า คู่มือที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก สะท้อนให้เห็นว่าคู่มือมีคุณภาพในเชิงวิชาการและมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นอย่างดี คู่มือที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพทั้งในเชิงรูปแบบ เนื้อหา และวัตถุประสงค์ มีความสมบูรณ์ในเชิงโครงสร้างและกระบวนการ สามารถใช้เป็นเครื่องมือเชิงวิชาการในการส่งเสริม พัฒนา และประเมินภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้ ซึ่งสะท้อนถึงคุณค่าเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติของคู่มือที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นในครั้งนี้อย่างชัดเจน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความกล้าเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาดีเด่น ส่งผลให้องค์ประกอบที่ได้มีความครอบคลุม

ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ ตลอดจนสอดคล้องกับบริบทการบริหารอาชีวศึกษาเอกชนในปัจจุบัน ซึ่งผู้บริหารจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำควบคู่กับความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางการบริหารจัดการความไม่แน่นอน สร้างนวัตกรรม และขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน พบว่า วิสัยทัศน์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนความสามารถในการกำหนดเป้าหมาย คาดการณ์แนวโน้มในอนาคต และสื่อสารทิศทางการพัฒนาองค์กรสู่การปฏิบัติ ซึ่งมีบทบาทโดยตรงต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์และการสร้างความมุ่งมั่นร่วมของบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิดของ Esmer, Y. & Dayi, F., Harrison, C. et al. ที่เสนอว่า วิสัยทัศน์เป็นกลไกสำคัญในการกำหนดทิศทางและนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ (Esmer, Y. & Dayi, F., 2016); (Harrison, C. et al., 2018)

ขณะที่ความกล้าเสี่ยงสะท้อนศักยภาพในการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน การบริหารความเสี่ยง และการเรียนรู้จากความล้มเหลว ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำเชิงผู้ประกอบการในสภาพแวดล้อมที่มีความผันผวนสูง สอดคล้องกับ Nidhan, N. & Singh, B. K., Shaheen, S. et al. ที่เสนอว่า ความกล้าเสี่ยงช่วยให้ผู้นำสามารถตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน แสวงหาโอกาสใหม่ และปรับความท้าทายให้เป็นโอกาสในการพัฒนาองค์กร (Nidhan, N. & Singh, B. K., 2020); (Shaheen, S. et al., 2020) ด้านการสร้างนวัตกรรมสะท้อนบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยี และแนวปฏิบัติใหม่เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสถานศึกษา สอดคล้องกับ บุญจักรวาล รอดบำเรอ และคณะ ที่เสนอว่านวัตกรรมเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคุณค่าและความได้เปรียบเชิงการแข่งขันขององค์กร (บุญจักรวาล รอดบำเรอ และคณะ, 2565) ส่วนการทำงานเชิงรุกสะท้อนความสามารถในการมองเห็นโอกาส การวางแผนล่วงหน้า และการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงก่อนเกิดปัญหา ซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับแนวคิดของ Esmer, Y. & Dayi, F., ปิยะพร ชัยศักดิ์ ที่ชี้ว่า การทำงานเชิงรุกเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Esmer, Y. & Dayi, F., 2016); (ปิยะพร ชัยศักดิ์, 2567) สำหรับความคิดสร้างสรรค์ พบว่า เป็นรากฐานสำคัญของการสร้างนวัตกรรมและการแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน เนื่องจากช่วยให้ผู้บริหารสามารถพัฒนาแนวทางใหม่ในการบริหารจัดการและสร้างคุณค่าเพิ่มให้แก่องค์กรได้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ อิกุจิรา ทรงกิตติพิศาล ที่อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นพื้นฐานสำคัญของการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาองค์กร (อิกุจิรา ทรงกิตติพิศาล, 2563)

เมื่อพิจารณาในบริบทของอาชีวศึกษาเอกชน วิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากสถานศึกษาต้องเผชิญทั้งการแข่งขัน การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และความต้องการกำลังคนที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวโน้มในอนาคต ขณะเดียวกันต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากร และความร่วมมือกับสถานประกอบการให้แตกต่างและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น วิสัยทัศน์จึงทำหน้าที่กำหนดทิศทางขององค์กร ขณะที่ความคิดสร้างสรรค์เป็นกลไกในการแปลงทิศทางดังกล่าวไปสู่แนวทางและวิธีการใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการ ซึ่งอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้องค์ประกอบทั้งสองมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงที่สุดในโมเดล

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า โมเดลตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และทุกองค์ประกอบมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นถึงความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของโมเดล โดยด้านวิสัยทัศน์และความคิดสร้างสรรค์มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ซึ่งสนับสนุนข้ออธิบายเชิงทฤษฎีว่า ความสามารถในการกำหนดอนาคตขององค์กรและการสร้างแนวทางใหม่ในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นแกนสำคัญของภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการในบริบทอาชีวศึกษาเอกชน ขณะที่การสร้างนวัตกรรม ความกล้าเสี่ยง และการทำงานเชิงรุกเป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทเกื้อหนุนต่อภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ โดยสะท้อนความสามารถของผู้บริหารในการริเริ่มสิ่งใหม่ ตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน และดำเนินงานเชิงรุกเพื่อให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการประเมินคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าคู่มือที่พัฒนาขึ้นมีความสมบูรณ์ทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา และแนวทางการนำไปใช้สามารถประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและประเมินภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสะท้อนถึงความน่าเชื่อถือของกระบวนการพัฒนาคู่มือที่ยึดหลักการสังเคราะห์องค์ความรู้และการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ

โดยสรุป ผลการวิจัยยืนยันว่าภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนเป็นโครงสร้างเชิงพหุมิติ ที่ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ความกล้าเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสัมพันธ์เกื้อหนุนกันอย่างเป็นระบบ และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยกระดับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และการพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงอันนำไปสู่การพัฒนาอาชีวศึกษาเอกชนอย่างยั่งยืนในระยะยาว

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยยืนยันว่า ภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนเป็นโครงสร้างเชิงพหุมิติประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ วิสัยทัศน์ ความกล้าเสี่ยง การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก และความคิดสร้างสรรค์ โดยตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นมีความตรงเชิงเนื้อหา มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และคู่มือการใช้ตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จึงสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการประเมิน พัฒนา และเสริมสร้างสมรรถนะของผู้บริหารอาชีวศึกษาเอกชนได้อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาควรนำตัวบ่งชี้และคู่มือไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การคัดเลือก และการพิจารณาความก้าวหน้าของผู้บริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการแข่งขันทางการศึกษา ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต ควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างและบริบทที่หลากหลายมากขึ้น ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และนำตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นไปต่อยอดเป็นโปรแกรมหรือรูปแบบการพัฒนาผู้บริหารที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- บุญจักรวาล รอดบำเรอ และคณะ. (2565). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำแบบผู้ประกอบการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน. วารสารรัชต์ภาคย์, 16(45), 520-535.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิยะพร ชัยศักดิ์. (2567). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในจังหวัดอุบลราชธานี. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). รายงานผลการปฏิบัติงานของสำนักบริหารการอาชีวศึกษาเอกชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2569 จาก <https://vecp.vec.go.th/Portals/68/Doc/Report%20VECP/VECP%20Report%202566.pdf>
- อิฐฐิรา ทรงกิตติพิศาล. (2563). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดสมรรถนะภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฮัมดี คอแต๊ะ และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2564). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงผู้ประกอบการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 15. วารสารวิจัยวิชาการ, 4(4), 221-234.
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). A first course in factor analysis. (2nd ed.). Hillsdale: Lawrence Erlbaum Associates.
- Esmer, Y. & Dayi, F. (2016). Entrepreneurial leadership: A theoretical research. In Proceedings of the 25th International Academic Conference. Paris: OECD Headquarters.
- Harrison, C. et al. (2018). Entrepreneurial leadership in a developing economy: A skill-based analysis. Journal of Small Business and Enterprise Development, 25(3), 521-548.
- Nidhan, N. & Singh, B. K. (2020). Entrepreneurial Leadership: A Conceptual Framework. Annals of Multi-Disciplinary Research, 10(4), 327-336.
- Shaheen, S. et al. (2020). Impact of entrepreneurial leadership on the performance of higher education. International Review of Management and Business Research, 9(2), 64-75.